

НАПРЯМ 4. ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-440-8-28>

ОБЛІК І АНАЛІЗ НАРАХУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ (У ПЕРЕРОБНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ)

Василюк Марія Михайлівна

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

Гладюк Олександр Ярославович

*аспірант,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

Важливим елементом бухгалтерського обліку, що відображає процес зношування і старіння основних засобів у результаті їх використання у виробничому процесі є амортизація. Вона є необхідним інструментом для розподілу вартості основних засобів на протязі їх корисного використання, що має велике значення для визначення фінансових результатів діяльності підприємства. Особливо важливим є правильне нарахування та облік амортизації на підприємствах переробної промисловості, де основні засоби, такі як обладнання, машини, будівлі, використовуються для виробництва товарної продукції.

Амортизація як економічна категорія вже давно привертає увагу фахівців у різних країнах світу. Дискусії щодо її сутності, необхідності відображення в фінансовій звітності, вибору оптимальних методів та інших аспектів тривають і сьогодні. Тому питання амортизації залишається надзвичайно актуальним і важливим. Серед вітчизняних економістів дослідження цієї теми активно проводять такі фахівці, як Бакай В.Й. [1], Покропивний С.Ф. [2], Трачова Д.М. [3], Яремко І.Й. [4] та інші.

Згідно з визначенням Податкового кодексу України, амортизація – це процес систематичного розподілу вартості основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів, які підлягають амортизації, протягом періоду їхнього корисного використання (експлуатації) [5]. Кодекс передбачає перехід від групового обліку основних засобів до пооб'єктного, що означає, що нарахування амортизації буде здійснюватися щомісяця (сума амортизації за квартал визначається як

добуток місячної суми амортизаційних відрахувань на три місяці) та по кожному об'єкту окремо.

Переробна промисловість відзначається високими вимогами до технічного оснащення та інвестицій у оновлення основних засобів. Нарахування амортизації в цьому секторі впливає на фінансові результати підприємства, рівень оподаткування, а також на ефективність використання ресурсів. Облік амортизації в переробній промисловості потребує врахування специфічних факторів, таких як висока інтенсивність використання обладнання, часті модернізації та оновлення технологій.

Нарахування амортизації є важливим елементом обліку необоротних активів, оскільки в процесі їх експлуатації відбувається зниження їхньої споживчої вартості, яка поступово переноситься на продукт, що виробляється за їх участю. Таким чином, вартість необоротних активів до собівартості виготовленої продукції. Для обліку зносу необоротних активів використовується рахунок 13 “Знос (амортизація) необоротних активів”.

Правильне застосування амортизації дозволяє підприємствам знижувати податкове навантаження та забезпечувати своєчасну заміну зношених засобів виробництва, що безпосередньо впливає на їх конкурентоспроможність і стабільність на ринку. Крім того, аналіз нарахування та використання амортизації дає змогу ефективно планувати витрати та оптимізувати фінансові потоки. Амортизація буде враховуватись у витратах того відділу, до якого належать відповідні активи. Типові кореспонденції рахунків з обліку нарахування амортизації необоротних активів у переробній промисловості наведено у табл. 1.

Аналіз амортизації необоротних активів є важливою частиною фінансового управління, оскільки дозволяє оцінити ефективність використання довгострокових ресурсів підприємства. Він передбачає вивчення процесу нарахування амортизації на основі обраних методів (лінійний, дегресивний або інші), що залежить від виду активу та його терміну служби. Під час аналізу важливо також визначити, чи відповідають обсяги амортизаційних відрахувань фактичному зносу активів, а також чи не перевищують вони їх ринкову вартість. Оцінка амортизації дозволяє виявити потенційні резерви для оптимізації витрат підприємства, а також коригування фінансової звітності з урахуванням реального стану майна.

Таким чином, облік і аналіз нарахування та використання амортизації в переробній промисловості є важливим елементом управлінського та фінансового контролю, що дозволяє забезпечити ефективне використання основних засобів і оптимізацію витрат. Враховуючи значні інвестиції в необоротні активи, які є характерними для цієї галузі, правильно організований облік амортизації дозволяє точно відобразити

знос основних засобів, що, в свою чергу, сприяє визначенню реальної вартості підприємства та оцінці його фінансової стійкості.

Таблиця 1

Типові кореспонденції рахунків з обліку нарахування амортизації необоротних активів у переробній промисловості

№	Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нарахована амортизація, об'єктам переданих в операційну оренду	949	13
2.	Нарахована амортизація об'єктам виробничого призначення	23	13
3.	Нарахована амортизація об'єктам загальновиробничого призначення	91	13
4.	Нарахована амортизація, об'єктам що забезпечують збут продукції	93	13
5.	Нарахована амортизація об'єктам адміністративного призначення	92	13

Джерело: самостійно сформовано авторами

Аналіз амортизаційних відрахувань дозволяє виявити потенційні резерви для підвищення ефективності використання активів, а також для коригування політики нарахування амортизації з урахуванням змін у технологічних процесах та ринкових умовах. Важливою складовою цього процесу є вибір оптимальних методів амортизації, що відповідають специфіці виробничих потужностей і сприяють мінімізації податкових зобов'язань підприємства. У підсумку, належний облік і аналіз амортизації сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємств переробної промисловості та забезпечують їх фінансову стабільність на довгострокову перспективу.

Список використаних джерел:

1. Бакай В.Й. Методи формування амортизаційної політики на промислових підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 5. Т. 2. С. 97–100. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_5_2/pdf/097-100.pdf
2. Економіка підприємства / за ред. Покропивного С.Ф. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ : КНЕУ, 2001. 528 с.
3. Трачова Д.М. Розвиток амортизаційної політики: обліково-інформаційний аспект: монографія. Мелітополь : ТОВ “Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні”, 2018. 357 с.
4. Яремко І.Й. Знос і амортизація необоротних активів – інструмент оцінки капіталу підприємства: монографія. Львів : Новий світ. 2003. 148 с.
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>